

УДК 37.036

ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОСНОВА ЇХ ДУХОВНОСТІ

М. В. Роганова

У статті визначено засадничі поняття моральності, духовності, естетичного розвитку особистості, цінностей, культури освіти, виховання, а також комплекс понять, що формують концепти еколого-естетичної культури особистості дітей старшого дошкільного віку; розглянуті вимоги, що стоять перед дошкільними освітніми установами щодо виховання духовності дітей дошкільного віку; окреслені завдання еколого-естетичного виховання у виховному процесі дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: естетичне ставлення, еколого-естетична культура, духовність, виховання, освіта, дитячий вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Проблема духовного розвитку особистості, забезпечення її ціннісного ставлення до природи в умовах відродження України набуває особливого значення. На державному рівні це знайшло відображення в основних документах з дошкільного виховання та освіти: Концепції дошкільного виховання в Україні, Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, Національній програмі «Діти України». В них наголошується на необхідності створити дійові гуманістичні норми взаємодії дитини і природи, розробити такі виховні технології, які б враховували і психічні особливості, і комплекс індивідуальних якостей, і систему інтересів, потреб, ідеалів, творчих можливостей особистості, і тим самим забезпечили цілісний духовно-фізичний вплив на неї [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Формуванню ціннісного ставлення до природи, як певного рівня еколого-естетичної культури особистості, в першу чергу, сприяє цілеспрямоване, систематичне, особистісно зорієнтоване виховання. Його основою є синтез екології та естетики. Суть цього полягає в тому, що особистість

пізнає природу, взаємозв'язки в ній через опанування естетичних еталонів, які значаться загальними законами краси: закону гармонії, закону пропорційності та ритму й закону міри (В. Корнієнко). Метою еколого-естетичного виховання є формування «творчого типу екологічної свідомості» (С. Деребо, В. Ясвін), який відрізняється насамперед здатністю розуміти красу природи та виражати своє ставлення до неї в художньо-творчій діяльності [1]. Проблему відродження духовності нашого народу, ціннісного ставлення людини до навколишнього світу, до мистецтва підіймають сучасні вчені І. Бех, І. Зязюн, А. Зись, М. Каган, В. Кузь, К. Левківський, Л. Левчук, О. Савченко, Г. Шевченко та інші, наголошуючи, що духовна сторона зв'язку між індивідом та природним середовищем набуває особливого значення і найбільш повно розкривається саме в естетичних аспектах усіх сфер життєдіяльності людини.

Взаємозв'язок естетичної та екологічної культури висвітлені в роботах таких вчених, як Г. Апресян, В. Баленок, С. Безклубенко, В. Шестаков. Значення естетичних факторів природи у формуванні духовної культури, аналізу природи, як естетичної цінності розглядалися О. Дробницьким, Д. Джола, І. Смоляніновим, Л. Столовичем, А. Щербо, Л. Юлдашевим, Д. Хацькевич. Зв'язок екологічного та естетичного виховання простежується у роботах С. Жупаніна, Е. Залкінд, І. Зверева, Л. Печко, В. Сенкевича, В. Сич, Г. Тарасенко. Суттєвою передумовою формування природоохоронних мотивів (екологічних, гуманістичних, естетичних та ін.) сприяли дані про особливу регулюючу роль знань та уявлень в моральному розвитку дітей дошкільного віку (Л. Артемова, С. Виноградова, Т. Репіна). Закономірностям ознайомлення дошкільників з природою присвячені роботи Н. Веретеннікової, Н. Кот, Н. Лисенко, Г. Марочко, Є. Максименко, З. Плохій, П. Саморукової, Н. Яришевої. Ще недостатньо вивчені питання формування у дошкільників ціннісного ставлення до природи на основі естетичного мотиву, використання у навчально-виховному процесі комплексу мистецтв, який відображає художній образ природи [4].

Синтез видів мистецтв передбачає їх творчу єдність, за якої кожне мистецтво, взаємодіючи з іншим, взаємозбагачується і посилює художню цілісність (В. Ванслов, І. Зись, Л. Коган, М. Медушевський, Г. Падалка, О. Рудницька). Високохудожня поезія Т. Шевченка, Л. Українки, О. Олеся, Д. Загули, П. Тичини та усна народна творчість – невечірнє джерело краси та духовності. Народна педагогіка поєднує

принцип корисності та краси. Саме з глибин народної філософської думки постають ідеї гуманного ставлення до природи, її багатства, збереження її первісності та цінності. Ці джерела духовності теж мають взаємодоповнюватись, поєднані в художньо-естетичному комплексі. Аналіз наукової літератури засвідчує важливість проблеми виховання ціннісного ставлення дітей дошкільного віку до природи.

Метою статті є визначення місця естетичного ставлення дітей дошкільного віку до природи в структурі духовності особистості, а також ролі виховного процесу у формуванні моральних та естетичних цінностей старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Формування духовного світу всебічно, гармонійно розвинутої особистості можливе через виховання у неї ціннісного ставлення до соціального та природного середовища – духовних феноменів суспільства. Для характеристики певного рівня сформованості в особистості ціннісного ставлення до природи в науковій літературі введено поняття «еколого-естетична культура», сутність якої може бути розкрита тільки в контексті загальної теорії культури, а саме духовної. Вона, включаючи в себе сукупність культурних цінностей та процес їх формування, виконує свою основну функцію шляхом збагачення індивіда необхідними знаннями про природу, суспільство, виробляє правильне уявлення про потреби соціального життя, формує у людини готовність діяти у відповідності з цими потребами (М.Каган, О.Лосев, Т.Холостова, С.Рубінштейн).

Еколого-естетична культура складається з чуттєвих та інтелектуальних здібностей людини і містить у собі інформаційний (еколого-естетичні знання), почуттєво-емоційний (емоційно-ціннісне ставлення до природи) та діяльнісний (художньо-творча діяльність) компоненти, які сприяють успішному здійсненню еколого-естетичної діяльності: сприйняття, спілкування, захист та творення естетичного в природі.

Теоретичний фундамент аналізу поняття «ціннісне ставлення» складають, з одного боку, теорія цінностей, яка розроблена у філософській літературі Л.Архангельским, В.Василенко, Л.Столовичем, В.Тугаріновим, а з іншого, загальна теорія відношень, яку розробили Б.Ананьєв, О.Бодалев, О.Лазурський, В.М'ясищев. Поняття цінності вчені визначають як сутність тих явищ (або їх сторін, властивостей) природи і суспільства, корисних і потрібних людям (В.Василенко, М.Каган), як інтереси з деяким духовним змістом, об'єктом яких є прагнення людини до зразків Прекрасного, Істинного, Доброго, Благородного (О.Здравомислов).

Поняття «відношення», «ставлення», розроблене О.Лазурським, пізніше В.Мясищевим, ґрунтується на усвідомленні та узагальненні взаємодії людини з навколишнім середовищем. Ставлення пов'язують людину не стільки із зовнішніми сторонами речей, скільки з їх сутністю, з їх змістом (В.М'ясищев). Принцип єдності свідомості й діяльності, який обґрунтували провідні психологи С.Рубінштейн, Л.Виготський, О.Леонтьєв, доводить, що виявлення відношень неможливе поза діяльністю людини, яка детермінує їх появу, розвиток.

Водночас вся діяльність людини визначається відносинами, що з'являються в процесі її життєдіяльності, і відіграють першорядну роль у її здійсненні: вони є одними з найістотніших стимулів до надбання знань, розширення кругозору, підвищення пізнавальної активності людини, є важливими чинниками творчого ставлення людини до природи, до праці.

Ставлення до природи – складова частина сукупності відношень особистості до навколишнього світу. Ціннісне ставлення до природи розглядається як цілісне ставлення людини до дійсності під впливом її краси, емоційної привабливості, що виражається в пізнавальному та емоційному ставленні особистості до предметів та явищ природи, умінні дати їм оцінку, активному прагненні до здійснення художньо-творчої діяльності. Для гармонізації відносин людини з природою важливим у науковій літературі є розуміння та усвідомлення того, що природа є для людини цінною: середовищем життєдіяльності, засобом задоволення матеріальних, духовних, естетичних потреб. У нашому дослідженні ми додержуємося думки тих вчених, як С.Анісімов, Л.Столович, В.Бойко, які характеризують естетичну цінність як здатність людини до сприйняття прекрасного в природі, в людині, творах мистецтва, в навколишньому світі, відтворення та сприйняття його у творах мистецтва [5].

У ряді наукових досліджень вчених, таких як М.Овсянніков, В.Ванслов, І.Смолянінов, Д.Хацькевич, подана системно-функціональна характеристика природи як естетичної цінності. Для характеристики естетичного в природі використовуються загальноестетичні категорії: прекрасне, піднесене, трагічне. Опанування і творення естетичного в природі вимагає знання еталонів – засобів естетичної виразності: доцільність, гармонія, симетрія, ритм, міра, порядок та ін., які витікають із загальних законів краси: закону гармонії, закону пропорційності та ритму, закону міри. Філософи, діячі мистецтва античності (Арістотель, Платон, Геракліт, Піфагор та ін.),

середньовіччя (Аврелій Августин), Відродження (Рафаель Санті, Мікеланджело, Леонардо да Вінчі, Сандро Боттиччелі) в перших спробах проникнути в таємниці краси природи, доводять, що краса, гармонія є умовою існування Всесвіту. Не відділяючи світ природи від внутрішнього світу людини, вони розробили поняття катарсису (Арістотель) – стану очищення душі людини під впливом сприйняття та переживання всього прекрасного, в тому числі і в природі.

Плеяда українських мислителів, поетів, драматургів (Т.Шевченко, І.Франко, Л.Українка, П.Грабовський, В.Стефаник та ін.) залишила нам безліч художніх творів – свідчення глибокого знання рідного народу, його звичаїв, моралі, духовних цінностей, серед яких важливе місце посідала краса природи. Мудрість світосприймання наших предків дає нам багато правильних рішень для вирішення сучасних проблем взаємодії людини і природи, що дуже актуально у зв'язку з екологічною кризою.

Видатні педагоги Г.Сковорода, К.Ушинський, М.Бунаков, В.Водовозов, О.Духнович, В.Сухомлинський, наголошуючи на тому, як краса світу повинна творити красу в самій людині, бачили вище виховне завдання у формуванні духовності, гуманізму. Навчити дітей відгукуватися на велич і красу природи, перейматися її гармонією, щоб відбувся багатозначний діалог з природою – найважливіше педагогічне завдання виховання природою. Ціннісне ставлення до природи стосується дошкільного дитинства і проявляється в здатності до естетичного сприйняття, естетичного почуття, естетичної оцінки та естетичної діяльності (Н. Ветлугіна).

Дитина, так як і доросла людина, знаходиться у взаємозв'язку з навколишнім, і природа приваблює її розмаїттям, красою, мінливістю. Тому цілеспрямоване комплексне навчання і виховання у дитини ціннісного ставлення до навколишнього світу в цьому віці має важливе значення. Дослідження вчених Н.Голоти, Т.Комарової, Л.Компанцевої, П.Сухорукової, О.Фльоріної, які вивчали дитячу образотворчу діяльність в процесі сприйняття природи, показали, що естетичне сприйняття як емоційне пізнання світу починається з почуття, а в подальшому спирається на розумову діяльність дитини. Важливим чинником розвитку у дітей естетичного ставлення до світу є розуміння ними краси в природі, мистецтві та здатність до судження про красу. Впливаючи на почуття, прекрасне породжує думки, формує інтереси. В процесі естетичного сприйняття дитина робить свої перші узагальнення. У неї виникають порівняння та асоціації. Дитина пізнає

прекрасне не лише через споглядання. У процесі різноманітної діяльності складаються сприятливі передумови для розвитку активної, творчої особистості дитини, для формування її художніх здібностей. Практична діяльність дітей спрямована на доступне їм перетворення побуту і природи. Вона проявляється у грі, повсякденному житті, в художній практиці. Але естетичною її можна назвати тоді, якщо творча уява дитини проявляє своє особисте ставлення до навколишнього, якщо дитина володіє «майстерністю» в міру своїх індивідуальних та вікових можливостей і якщо результати власної естетичної діяльності дають їй задоволення якістю своєї творчості. Вся система еколого-естетичного виховання спрямована на те, щоб пробудити в дитині почуття прекрасного, навчити її емоційно правильно орієнтуватися у всій дійсності. Шлях до здійснення цих завдань зумовлюється досвідом живого, безпосереднього спілкування з природою та через мистецтво. Враховуючи важливе положення, що міститься в роботах відомих психологів (Л. Виготського, О. Леонтєва, О. Запорожця, Б. Теплова) про те, що в дошкільні роки дитина найбільш пластична з погляду ефективності навчання та виховання, ми розглядаємо єдність естетичного та наукового пізнання під час зустрічі дитини з явищами довколишньої природи та творами мистецтва. На всіх вікових етапах виховання підростаючого покоління мистецтво виступало як особлива форма діяльності, в якій відбувається становлення людини, зміцнення її духовності, розвитку творчих здібностей, образного мислення та естетичної сфери (Ю.Алієв, М.Волинський, М.Коган, Г.Шевченко, В.Петрушин). Виконуючи свої основні функції (гедоністичну, евристичну, комунікативну, виховну), спираючись на розвинене художнє мислення, мистецтво оперує реальними образами і надає можливість проаналізувати всі найскладніші, найтонші грані дійсності, прояви естетичного в природі, усвідомити, виробити своє ставлення, варіативно та чуттєво співставити з ним свої морально-естетичні ідеали. У нашому дослідженні і мистецтво, і природа сприяють формуванню у старших дошкільників ціннісного ставлення до природи.

Педагогічний ефект в процесі еколого-естетичного виховання стає більш результативним, коли можливості мистецтва, навколишньої дійсності, а саме природи, виступають у взаємодії. Це сприяє більш глибокому сприйняттю естетичних властивостей об'єктів освоєння, і звідси формується ціннісне ставлення до них. Тому засобом нашої роботи може виступати художньо-естетичний комплекс – особливе об'єднання художніх творів двох-трьох жанрів, які містять єдиний

художній образ природи і поетапно, спираючись на безпосереднє спілкування з природою, розкривають естетичну сутність і мистецтва, і природи. Стійке, усвідомлене ставлення до дійсності виникає лише за умов взаємодії внутрішньої сторони (почуттів, мотивів, потреб, інтересів) та зовнішньої (практична діяльність) і виражає єдність почуттів, знань та діяльності. Ми розробили інноваційну методику, яка забезпечувала роботу в таких напрямках:

- збагачення емоційно-чуттєвої сфери дітей,
  - удосконалення художньо-образного сприйняття.
  - стимулювання художньо-творчої діяльності в екологічному напрямку. Педагогічні умови, які забезпечили ефективність даного навчально-виховного процесу:
    - використання комплексу мистецтв як способу пізнання естетичної цінності природи;
    - створення емоційного фону на всіх етапах взаємодії дітей з природою;
    - відповідність педагогічного процесу віковим, індивідуальним особливостям та можливостям старшого дошкільника;
    - орієнтація на розвиток творчої активності дітей;
    - поетапність, системність та послідовність формування у дітей ціннісного ставлення до природи в дошкільному закладі;
    - координація роботи з батьками;
    - педагогічна майстерність вихователя, його ерудиція в галузі мистецтва;
    - матеріальне забезпечення навчально-виховного процесу.
- Ураховуючи педагогічні умови та основні засоби педагогічного впливу (синтез мистецтв, природа), була створена методична модель процесу формування у старших дошкільників ціннісного ставлення до природи, яка реалізувалася в навчально-виховному процесі як комплексна дидактична гра «Подорож із Сонячним Зайчиком у країну Веселку». Гра розрахована на навчальний рік, підрозділяється на блоки, відповідні порам року: «В гості до Золотої Осені», «Кришталева Зимонька», «Весняночко-Паняночко», «Зустріч із Літечком Червоним». Містить у собі наступні види діяльності дітей: пізнавальну, предметно-практичну, оцінювальну, художньо-естетичну, творчу (музичну, зображальну, художньо-мовленнєву, театральну).

Гра була організована як три взаємопов'язані, педагогічно об'єднані етапи діяльності дітей:

1. Емоційно-чуттєве сприймання природи в процесі безпосереднього спілкування з природою з метою накопичення естетичних вражень, засвоєння дітьми еталонів естетичного в природі, збагачення досвіду дітей елементарними еколого-естетичними знаннями, від яких залежить глибина та якість сприйняття об'єктів природи, здатність переживати та оцінювати їх красу. Основною формою роботи виступила цікава подорож із зупинками біля оригінальних об'єктів з найбільшою кількістю прикмет пори року, естетичних якостей природи («Горобина», «Осінні дивинки в нашому гаю», «Царство бурульок», «Струмочок», «Чарівний луг» тощо). Методи роботи, що сприяли естетичному сприйняттю та розумінню краси природи (засвоєння естетичних еталонів) були такі: естетичні спостереження, еколого-психологічні тренінги («Я – осінній листочок», «Незвичайний таночок», «Чарівні перетворення» тощо), дидактичні ігри («Фотограф», «З якого вірша цей гість», «Пригадай пісню» тощо), оцінювальна діяльність («Знайди прикмети осені», «Чий найкращий» тощо).

2. Освоєння художнього образу природи. Експериментальна робота проводилася з такою метою: сприяти розумінню засобів художньої виразності в мистецтві; навчити аналізувати емоційно-образний зміст твору, розвивати співпереживання (емоційний відгук), виховувати здатність переносити оцінки та художні судження на сприйняття дійсності та інші види мистецтв. Основною формою роботи на другому етапі були заняття мистецтвом (інтегровані), які об'єднують види художньої діяльності – музичну, художньо-мовленнєву, образотворчу, театральну. Комплекс мистецтв впливає на дитину цілісно, системно, формуючи нове, більш високого рівня естетичне сприймання, дає якісно нові результати продуктивної творчої діяльності. Організуючи спілкування з різними видами мистецтва, закріплюючи знання, одержані під час безпосереднього спілкування з природою, у дітей можна сформувати художній образ природи. Використовуючи твори різних видів мистецтва в процесі формування у старших дошкільників ціннісного ставлення до природи, ми дотримувалися певних вимог їх підбору, сутність якого полягала в наступному: урахування їх художньої цінності, яскравість образів природи, їх емоційної привабливості для дітей, що викликає добрі, щирі почуття, прищеплює любов до природи, бажання захищати, оберігати її. Об'єкт художнього відображення природи різними видами мистецтва (живопис – поезія – народна пісня – музична п'єса) був загальним,

ступінь складності творів мистецтва відповідав розвитку художнього сприймання старших дошкільників.

3. Художньо-естетична діяльність дітей. Робота була спрямована на розвиток у дітей здатності у власній художньо-творчій діяльності – образотворчій, музичній, мовленнєвій, театральній – виражати своє ставлення до природи; виявлення естетичних вражень, отриманих дітьми під час спілкування з мистецтвом; закріплення знань, понять, суджень в різних видах практичної діяльності: ігровій, праці в природі, стимулюванні перенесення естетичних вражень у практичну діяльність. Педагогічні способи і засоби сприяли пробудженню та посиленню інтересу дітей до теми природи в художній творчості, завдяки якій дитина виявляє своє розуміння навколишнього, своє ставлення до нього, і це допомагає розкрити її внутрішній світ, особливості сприймання, її інтереси і здібності, надає можливості самовираження, саморозвитку. На цьому етапі застосовувалися такі форми роботи: організація художньо-творчої діяльності дітей таким чином, що всі її види були пов'язані між собою темами та образами природи: образотворча (малювання, ліплення, колективна аплікація), художньо-мовленнєва (складання оповідань, загадок, віршиків, казок), музична (відтворення образу природи в танцях, іграх, звуки природи на дитячих музичних інструментах, складання пісень тощо); підготовка та проведення екологічних свят («Осінній бал», «В палацах Снігової королеви», «Зустріч птахів», «Червоне Літо на порозі» тощо), розваг (ляльковий театр, вікторини, конкурси), а також свят народного календаря «Масляна», «Стрітення», «Теплий Олекса», «Трійця», «Купала», «Обжинки», «Воздвиження», виставки малюнків, ліплення, виробу з природного матеріалу. До підготовки свят були залучені батьки, які більше за інших усвідомлювали необхідність еколого-естетичного виховання дітей. Практична діяльність дітей в природі була організована таким чином, щоб діти кожним своїм вчинком, дією проявляли гуманне, турботливе ставлення до природи, а потім вже в міру своїх можливостей допомагали природі виявляти свою красу, підкреслюючи її естетичні властивості. Протягом року діти доглядали за рослинами та тваринами у куточку природи, самостійно визначаючи види догляду за ними. З метою естетизації побуту проводилась робота озеленіння інтер'єру групової кімнати та приміщень дитячого садка. Створювалися «куточки краси», в яких діти за допомогою вихователя виявляли своє розуміння краси, гармонії природи. Працюючи на ділянках та у квітнику, діти вчилися поєднувати у своїй діяльності

принцип корисності і краси, створюючи оригінальні природні куточки. Для здійснення цього виду роботи активно залучалися батьки. З метою стимулювання вироблення природоохоронних й естетичних мотивів діти виконували наступні завдання Сонячного Зайчика: «Чистий ранок» прибирання території, «Лягідна зима – пташкам», «Пташина їдальня» – захист зимуючих пташок, «Книга скарг природи» – запис скарг рослин та тварин, «Екологічна пошта» – заклики до охорони природи, «Маленькі рятівники природи» – виявлення пошкодженої природи та допомога їй тощо.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, «естетичне ставлення до природи» є складовою духовності дітей дошкільного віку; і водночас елементом такої системи, як духовна культура, що являє собою діалектичну інтегровану єдність емоційно-почуттєвої, моральної та інтелектуальної сфери, духовних цінностей, норм поведінки та методів діяльності, естетичного стилю мислення, культуротворчих знань, умінь та навичок, що формується, реалізується і вдосконалюється у художній, естетичній діяльності, визначаючи її характер та рівень. Провідним засобом формування естетичного ставлення до природи є мистецтво. Тому педагогічний процес здійснюється більш успішно при його взаємодії з різними чинниками еколого-естетичного виховання: насамперед з природою; із створеним художньо-естетичним комплексом – органічному об'єднанню художніх творів двох-трьох жанрів (музика, живопис, література), що містить єдиний художній образ природи, розкриває виражальні можливості різних видів мистецтв у зображенні природи і підсилює емоційний вплив на дітей.

Література

1. Бахтин М.М. К методологии гуманитарных наук // М.М.Бахтин. Эстетика словесного творчества. - М.: Искусство, 1979. - С. 34.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – Режим доступу: http://www.kharkivsvita.net.ua/files/Bazovyj_komponent.pdf
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / О.Л. Кононко; [наук. ред. та упоряд] – К. : Світич, 2008. – 430 с
4. Бутенко В. Г. Вплив естетичного фактору на формування духовних цінностей особистості / В. Г. Бутенко // Гуманітарна освіта: Серія Психологія і педагогіка. – Вип. 1. – К., 2000. – С.113 - 124.
1. Шевченко Г.П. Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва: методологія, теорія, практика / Г.П. Шевченко // Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва: методологія, теорія, практика : наук. зб. – Вип. 2. – Луганськ, 2000. – С. 5-8.

**ВОСПИТАНИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ОТНОШЕНИЯ К ПРИРОДЕ
У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА КАК
ОСНОВА ИХ ДУХОВНОСТИ****М. В. Роганова**

В статье определены основополагающие понятия нравственности, духовности, эстетического развития личности, ценностей, культуры образования, воспитания, а также комплекс понятий, который формирует концепты эколого-эстетической культуры личности детей старшего дошкольного возраста; рассмотрены требования, которые стоят перед дошкольными образовательными учреждениями в воспитании духовности детей дошкольного возраста; обозначены задания эколого-эстетического воспитания в воспитательном процессе дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: эстетическое отношение, эколого-эстетическая культура, духовность, воспитание, образование, детское учебное заведение

**EDUCATION OF AESTHETIC ATTITUDE TOWARDS NATURE IN
SENIOR PRESCHOOL AGE CHILDREN AS A BASIS OF THEIR
SPIRITUALITY****M. V. Rohanova**

The fundamental concepts of morality, spirituality, aesthetic development of personality, values, culture of education and upbringing, and also complex of notions that forms concepts of ecological and aesthetic culture of personality of senior preschool age children are defined in the article; requirements that stand before preschool educational establishments in education of spirituality of preschool age children are examined; the tasks of ecological and aesthetic education in the educational process of preschool educational establishments are indicated.

Keywords: Aesthetic attitude, ecological and aesthetic culture, spirituality, upbringing, education, child's educational establishment.

Роганова Марина Вікторівна – завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: marinavik@ukr.net

Rohanova Maryna Viktorivna – Head of the Department of Theory and Methodology of Preschool Education of Communal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine), E - mail: marinavik@ukr.net